

כ"ה כסלו תשפ"ב
29 נובמבר 2021

לכבוד
חה"כ רם בן ברק
יו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת

הנדון: עמדת הרשות להגנת הפרטיות בנוגע להסתייעות בשירות הביטחון הכללי לאיתור מגעים

להלן עמדת הרשות להגנת הפרטיות בנוגע לתקנות שעת חירום (הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות זן אומיקרון omicron של נגיף הקורונה החדש), התשפ"ב-2021, ולאפשרות הארכת ההסתייעות מעבר לפרק הזמן שנקבע בתקנות שעת החירום.

כזכור, בחוק הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש וקידום השימוש בטכנולוגיה אזרחית לאיתור מי שהיו במגע קרוב עם חולים (הוראת שעה), תש"ף-2020 – שמכוחו נעשה השימוש במנגנון האיכוניים עד הפסקתו במרץ 2021 – נקבע מעמדה של הרשות להגנת הפרטיות כמי שתפקידה להגיש חוות דעת עתיות לממשלה במסגרת בחינת הצורך וההצדקה בהמשך השימוש במנגנון האיכוניים (הוראת שעה זו פקעה ביולי 2021).

על רקע גילויי של זן האומיקרון, זן חדש של נגיף הקורונה שסיכוניו אינם נהירים דיו בעת הזו, ואף לא ברורה עמידותו לחיסון, החליטה הממשלה לשוב ולעשות שימוש בכלי שבידי שירות הביטחון הכללי לצורך איתור מגעים של מי שחלו בזן האומיקרון, או שבדיקתם העלתה חשד כי חלו בו.

נכון לעת הזו לא ברור האם הזן החדש גורם לתחלואה קשה יותר בנגיף הקורונה, לא ברורה מידת ההדבקה שלו, ולמעשה לא ברורים לאשורם הסיכונים הבריאותיים הנשקפים ממנו. לפיכך, נראה בשלב הזה כי קיימים סימני שאלה באשר לצורך וההצדקה להפעלה מחדש של מנגנון האיכוניים וכלי השב"כ, ובכל מקרה יש לבחון ללא הרף את הצורך בשים לב לממצאים הרפואיים וכל הידוע על אודות הזן החדש ונזקיו.

בין היתר, יש לעקוב ולבחון האם הזן החדש גורם לתחלואה קשה יותר לעומת הזנים שהיו מוכרים עד כה; האם הזן החדש עמיד לחיסונים; האם הבדיקות הקיימות מאפשרות את גילוי המהיר בקרב מי שחלו בו; האם הטיפול הקיים לנגיף הקורונה מקל על התסמינים; האם יתר ההגבלות אשר הוטלו בעקבות גילוי הזן החדש (כגון איסור כניסת זרים לישראל, חובת בידוד לשבים מחו"ל אף אם חוסנו, איסור יציאה למדינות אדומות, הרחבת חובת התו הירוק) – בכוחן להגביל ממילא את התפשטות הזן החדש, כך שלא תצמח תועלת יחסית מהפעלת שירות הביטחון הכללי; האם מערך החקירות האפידמיולוגיות נותן מענה גם לצורך בבידוד המגעים של החולים בזן החדש, והאם אין מקום להטלת מגבלות אחרות חלף השימוש בכלי השב"כ.

בהקשר זה יש לתת את הדעת גם לעובדה שרק חולים ספורים ביותר בישראל לקו עד כה בזן החדש, כאשר בישראל נעשות מדי יום קרוב ל-80 אלף בדיקות PCR. המשמעות היא שמאז התגלה הזן החדש נערכו בישראל קרוב ל-500 אלף בדיקות PCR,¹ ועד כה התגלו רק שני חולים בזן החדש.

נקודת המוצא היא כי השימוש בכלי השב"כ הוא אמצעי חריג ביותר, המגלם פגיעה קשה בזכות לפרטיות, היורדת לשורשה של חברה דמוקרטית. כידוע, ישראל היא הדמוקרטיה המערבית היחידה שעשתה עד היום שימוש בכלי מעין זה לצורך מעקב אחר מגעים של חולי קורונה.

עוד נזכיר, כי מדובר בכלי אשר הוגדר בתחילת השימוש בו, בראשית ימי משבר הקורונה, ככזה שנועד להצלת חיים.

משכך, ככל שיימצא בימים הקרובים כי לא חלה התפשטות של הזן החדש, או שהוא אינו גורם לתחלואה קשה יותר לעומת הזנים המוכרים – יהיה בכך כדי להשליך באופן מהותי, ואולי אף מכריע, על מידתיות השימוש בכלי השב"כ. כך גם אם יימצא כי החיסונים לנגיף הקורונה מוסיפים להיות אפקטיביים גם בהתמודדות עם הזן החדש.

בעת בחינת חוקתיות השימוש בכלי השב"כ, יש להזכיר גם את נקודת המוצא שקבע בית המשפט העליון, בהרכב מורחב, בבג"ץ 6732/20 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' הכנסת** (1.3.2021), שעסק בחוקתיותה של החקיקה הקודמת בעניין ההסתייעות בשב"כ:

"התמקדות בזכות לפרטיות לבדה אינה משקפת את מלוא המשמעות – המעשית והרגשית כאחת – של שיטת האיכוניס. השימוש בטכנולוגיה לצורך איתור האנשים שהיו בקרבתו של חולה קורונה מאומת, להבדיל מפנייה אליו בשאלה במסגרת חקירה אפידמיולוגית, מהווה פגיעה גם בכבוד האדם, במובן של הגנה על האוטונומיה שנמצאת בליבתו. השימוש בכלי זה מסיט הצידה את ההתייחסות לחולה הקורונה כאל אישיות עצמאית ומתמקד בנתונים שניתן "לכרות" מהטלפון הנייד שלו. היא מבטאת חוסר אמון באדם עצמו. פנייה ישירה לאדם בבקשה לקבל מידע אישי הנוגע אליו מכבדת את אישיותו ואת תחושת השליטה שלו בחייו, ולמעשה את השליטה עצמה, גם אם תחת צלה של האפשרות להיות נתון בחקירה אפידמיולוגית" (פסקה 15 לפסק דינה של השופטת ברק-ארז).

לסיום נדגיש, כי מעבר לפגיעה בכבוד האדם, השימוש במנגנון האיכוניס טומן בחובו פגיעה קשה בזכות לפרטיות של כל מי שהמנגנון מופעל כלפיו. כפי שקבע בית המשפט העליון, האיכון "מבטא אובדן מידי של שליטת האדם עצמו במידע הנוגע לחייו. הנתונים הנוגעים להימצאותו של אדם במקום מסוים בזמן מסוים עשויים להיות עניין שהוא מבקש לחסות – ממעסיק, מבני משפחה או מחברים, וזו זכותו. יהיו טעמיו לכך אשר יהיו. מבחינה זו, האיכון חושף את חייהם של הנוגעים בדבר (הן מצדו של החולה המאומת והן מצד המאוכנים). וכל זאת – באבחת חרב, ליתר דיוק באבחת איכון" (פסקה 13 לפסק דינה של השופטת ברק-ארז בבג"ץ 6732/20).

יצוין, כי עמדת הרשות נסמכת על המידע הקיים בנקודת הזמן הזו בנוגע לזן החדש. הרשות מוסיפה לעקוב מקרוב אחר כל התפתחות בנושא, ותביא את עמדתה בפני גורמי הממשלה.

¹ <https://datadashboard.health.gov.il/COVID-19/general>

